

КОДЕКС ЗА ОДНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНИЦИТЕ

Основни норми и начела

Определувајќи се за професијата просветен работник, наставникот треба да имаа јасна слика за својата положба и улога во училиштето како и во општеството, за да ги знае своите правила и одговорности, да биде флексибилен и да го користи своето професионално знаење и умевање.

Во својата професионална работа, наставникот се обврзува:

- својата професија да ја врши совесно, одговорно и хумано;
- воспитанието и образованието да му претставува највисок императив во неговото професионално однесување;
- да ја чува честа и благородните традиции на професијата просветен работник;
- при вршењето на својата професија не смее да прави дискриминација заснована на пол, раса, национално и социјално потекло, политичко и верско уверување, имотна и општествена положба;
- да ја почитува личноста на своите ученици, нивните родители и своите колеги.

Професионалниот лик на наставникот и структурата

Наставникот треба:

- да биде високостручен за работата што ја врши и да има визија за неа;
- да има современа, општоетичка и општокултурна изразеност и педагошки осет;
- постојано да се ангажира за што поквалитетно и поефикасно планирање и реализирање на наставата со коректност, сигурност, одговорност и прецизност;
- да ги почитува законските одредби и одлуките на органите во училиштето и пошироко;
- секогаш и секаде да внимава на својот јазик кој треба да биде литературен и достоинствен ;
- секогаш да служи за пример со својот изглед, однесување и да гради култура и естетски навики кај своите ученици;
- да внимава на својот морален лик;
- да има одговорен однос спрема средствата и условите во кои работи;
- својата работа во образовната дејност да не ја злоупотребува за лична корист;
- да биде личност во која може да се има доверба;
- постојано да работи на своето стручно педагошко усовршување;
- да го популаризира својот предмет и надвор од училиштето, преку стручни трудови и др.;
- да иницира и да се ангажира во развојни и други проучувања и проекти во училиштето и надвор од него.

Наставникот и часот

Извршувајќи ја својата работа наставникот:

- треба навреме да го започне часот;
- треба редовно да го евидентира часот како и отсутните ученици;

-да нема пореметувања на планираната работа на часот со соопштенија, разговори и посети;

-добро да го планира секој наставен час за да овозможи позитивна, опуштена работна атмосфера и ангажирање на сите ученици;

-часот треба да го изведува според современата наставна технологија.

Наставникот и ученикот

Наставникот спрема учениците треба да се однесува како кон субјекти и соработници, со примена на постапки кои се во духот на современите педагошки норми, при што:

-ја почитува личноста на секој ученик;

-професионално и чесно се однесува кон секој ученик и е праведен и хуман, објективен и непристрасен;

-со учениците да избегнува стил на комуницирање и појави недолични за професијата што ја обавува;

-верува дека секој ученик може да научи и должен е на секој ученик тоа да му го овозможи;

-не смее да има догматски пристап кон наставните содржини и секогаш да ја поттикнува и негува самостојноста, критичноста и индивидуалноста на ученикот;

-да ги познава стилите на учење и ги оспособува учениците за самостојно учење;

-го учи ученикот како да ги самооценува сопствените постигнувања;

-го оценува реално знаењето на ученикот и редовно го информира ученикот;

-бара ученикот навремено и квалитетно да ги извршува своите задачи;

-не смее да ги омаловажува и навредува учениците;

-со учениците не смее да пројавува агресивност, нетолерантност, желба за доминација, плашливост, апатичност, болна самоувереност и сл.;

-никогаш да не го казнува ученикот телесно, не го малтретира психички, не се служи со други форми на негативно однесување;

-ги познава социјално економските услови во кои учениците живеат и учат;

-должен е редовно да им помага на учениците, кои заостануваат во совладување на наставата;

-должен е да го сослуша секој ученик, кој ќе му се обрати за помош во работата;

-со учениците не ги искажува своите политички уверувања и определувања;

-со личен пример и со средства се бори против причинителите на болести од зависност;

-меѓу учениците постојано гради однос на другарство, меѓусебно разбирање и почитување.

Наставникот и родителот

Наставникот, односно стручниот соработник е во постојана комуникација со родителите и при тоа:

-се грижи соработката со родителите да биде што непосредна и ефикасна;

-го поттикнува интересот и ангажирањето на родителите во решавање на проблемите на учениците;

-за прашањата од личниот и семејниот живот води сметка за потполна дискреција;

-навреме и објективно ги информира родителите;

-ги почитува аргументите на родителите;

-упатува на помош од компетентни лица и установи, кога тој не е во состојба да помогне

Меѓусебен однос на наставниците и стручните соработници

За ефикасно воспитно-образовно формирање на учениците, како и во интерес на угледот и достоинството на професијата и училиштето, наставникот е должен да се грижи да придонесува за градење на позитивни професионално коректни односи со своите колеги, при што:

-е должен да ги почитува своите колеги врз основа на другарство, искреност и отвореност, со што се обезбедува услов за конструктивна работа и креативност;

-меѓусебната соработка ја темели врз взаемно договарање, разменување на искуства, одлучност и ефикасно извршување на договорените задачи;

-во личен разговор или стручен состанок добронамерно укажува на слабостите на своите колеги;

-ги почитува и спроведува ставовите и одлуките на мнозинството, изградени врз слободна и јавна расправа;

-солидарен е со својот колега, особено кога станува збор за решавање на социјални и здравствени проблеми;

-им помага на помладите колеги пренесувајќи го своето педагошко и стручно знаење.

Наставникот и училиштето

Наставникот се обврзува:

-да го почитува работното време и наставниот час;

-активно да учествува во реализацијата на своите планирани и програмирани задачи на стручни органи и тела;

-да се грижи за целиот училишен простор и имот;

-да ги почитува и да се придржува на правилата од куќниот ред на училиштето.

Наставникот и општествената заедница

Во современите демократски и плурални услови наставникот, односно стручниот соработник се раководи исклучиво од уставните и законските определби, при што:

-целосно и безрезервно ја прифаќа општествено-демократската реалност и ориентација на Република Македонија како самостојна и независна држава и како заедничка татковина на сите нејзини граѓани;

-мора да биде лојален граѓанин на Република Македонија, да го чува нејзиниот углед и авторитет, да се грижи за нејзиниот просперитет, интегритет и сувереност и да придонесува за формирање на учениците во духот на заедничкиот и конструктивен живот независно од националната, верската и друга припадност;

-се придржува кон меѓународните стандарди, договори и конвенции за слободите и правата на човекот, а особено Конвенцијата на ООН за правата на детето;

-има право и должност да се залага и да се бори за достоинството и професијата-просветен работник;

-се залага и се бори за достоинствена материјална положба на образовните институции со цел да се обезбеди нивно нормално функционирање како основен услов за квалитетно организирање на едукативниот процес;

-се залага и се бори за соодветен материјален статус на професијата и наградувањето на неговата работа, што ќе му овозможи целосно да се посвети на квалитетно, стручно и одговорно извршување на неговите работни задачи.

Завршни одреби

Секој наставник се обврзува да го почитува и спроведува овој кодекс.

За непочитување и непридржување на кодексот, одговорен е прекршителот лично.

Забелешка

Со овој кодекс се опфатени основните барања и начела што го определуваат професионално-етичкото однесување на наставниците и стручните соработници.

Овие барања и начела можат да се дополнуваат, прошируваат и усовршуваат.

КОДЕКС ЗА ОДНЕСУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Основни норми и начела

Ученикот како субјект во воспитно-образовниот процес треба да има јасна слика за својата положба и улога во училиштето и општеството, да ги знае своите права и одговорности и да се прилагодува на новите барања.

Секој ученик треба да биде ценет како личност без разлика на своите способности, талент, пол, раса, култура, традиции, националност, вероисповед и социјална положба.

На учениците треба да им се овозможи да постигнат успех во рамките на наставниот план и програма во воспитно-образовниот процес кој ги промовира моралниот, менталниот и физичкиот развој во училиштето и општеството, да стекнат знаења и вештини кои ќе им бидат корисни во нивниот натамошен живот и работа за која ќе се определат.

Во процесот на воспитување и образување, ученикот се обврзува:

-воспитанието и образованието да му претставува највисок императив во неговото однесување;

-да ги осознава и почитува општествените и индивидуални вредности кои имаат траен карактер и кои треба да ја чинат основата на етиката на една личност;

-да ја чува честа и благородните традиции на ликот на ученик со совесен, одговорен и хуман однос во работата;

-да ја почитува личноста на своите соученици, наставници и родители и да ја цени меѓусебната зависност на индивидуите и групите.

Ликот на ученикот

Ученикот треба:

-постојано да се ангажира во постигнување на резултати во наставата и воннаставните активности, со коректно, одговорно, објективно и доследно однесување;

-да ги почитува законските одреби и одлуки на органите во училиштето и пошироко;

-секогаш и секаде да внимава на својот јазик кој треба да е литературен, јасен и достоинствен;

-секогаш да служи за пример со својот изглед и однесување и да формира културни и естетски навики;

-да внимава на својот морален лик;

-да има одговорен однос кон средствата и условите, со кои или во кои работи и учи;

-да се изградува во личност која зрачи доверба, со позитивни карактерни особини, непосредност, авторитет, колегијалност, тактичност, хуманост и разбирање на другите во училиштето и пошироката средина;

-да избира воннаставни активности, за кои има интерес и преку кои ќе го развива својот талент;

-со личен пример и со почитување на прописите во училиштето и надвор од него, да се бори против пороците на денешнината и другите негативни појави.

Ученикот и учењето

Во процесот на своето учење и работа, во рамките на своето образование и воспитание, ученикот треба да научи:

- да ја развива својата способност на учење;
- да го развива процесот на учење во индивидуалниот развој;
- да стекнува вештина за лична ефективност, планирање и организација на времето;

- во учењето да прифаќа примена на нови наставни технологии и да ги користи наставните средства и помагала што му стојат на располагање;

- да го развива личниот талент;
- да решава проблеми, да има критички однос кон ненаучените теории, идеи и идеологии како и спрема носителите на истите;

- да ги самооценува сопствените постигнувања.

Ученикот и наставниот час

Ученикот треба:

- навремено и редовно да доаѓа секој наставен час;
- секогаш да биде подготвен за работа (настава);
- да придонесува и овозможува позитивна работна атмосфера, со активно ангажирање на часот;

- да не ја пореметува планираната работа на часот со задоцнето влегување, разговори, излегување, предизвикување конфликтни ситуации и сл;

- да ги почитува сите субјекти за време на часот и другите воспитно-образовни активности.

Меѓусебен однос на учениците

Во негувањето на угледот и достоинството на ликот на ученикот и на училиштето, ученикот е должен да се грижи и придонесува за градење и решавање на позитивни и коректни односи со сите соученици, при што:

- ги почитува своите соученици врз основа на другарство, искреност и отвореност;

- меѓусебната соработка ја темели врз взаемно договарање, разменување на искуства и совесно и ефикасно извршување на задачата;

- во комуникацијата со учениците ги цени нивните знаења, достоинство и индивидуални квалитети и се воздржува од озборување;

- добронамерно и без тенденциозност укажува на слабостите на својот соученик, со што го штити угледот на ликот на ученикот и на училиштето;

- треба да биде солидарен со својот соученик, особено кога станува збор за социјални и здравствени проблеми;

- треба да им помага на другите ученици, пренесувајќи им го своето знаење и искуство.

Односот на ученикот кон училиштето, семејството и пошироката заедница

Ученикот е должен да ги почитува и спроведува нормите на однесување и работа во училиштето, семејството и пошироката заедница, при што:

- ја почитува личноста на сите вработени во училиштето, родителите и другите посетители;

- избегнува стил на комуницирање и појави недолични за ликот на ученик и не користи навредлив и непристоен говор;

- не ги омаловажува и навредува другите во училиштето и надвор од него и не смее да пројавува агресивност, нетолерантност, желба за доминација, болна самоувереност и амбициозност, ослабени позитивни механизми на однесување и сл;

- да е искрен и лојален кон себе и кон другите;

- ги почитува аргументите на другите и не дава непристојни коментари;

- има одговорно однесување спрема средствата, инвентарот, другите материјални добра и условите во кои или со кои работи во училиштето, како и кон уредувањето и облагородувањето на училишниот простор и околина;

- се труди училиштето да биде пријатно и безбедно место за него и сите други со навремено и објективно информирање за негативни појави и оштетувања на инвентарот и соработува со наставниците, стручните работници, родителите и раководните лица во училиштето;

- навремено и објективно ги информира родителите за својата работа и однесување во училиштето и надвор од него;

- ги почитува аргументите на родителот;

- врз основа на меѓусебна доверба и разбирање;

- придонесува и ја поттикнува комуникацијата и соработката на родителите и училиштето;

- со својот успех и поведение е одговорен пред своето семејство и општествената заедница;

- се придржува на законската одредба за забрана на секакво политичко и верско организирање и дејствување во училиштето;

- ги почитува и се придржува кон правилата, содржани во куќниот ред на училиштето.

Завршни одредби

Секој ученик се обврзува да го почитува и спроведува овој кодекс.

За непочитување и непридржување на кодексот, одговорен е прекршителот лично.

Забелешка

Со овој кодекс се опфатени основните барања и начела што го определуваат однесувањето на ученикот.

Овие барања и начела може да се прошируваат, дополнуваат и усовршуваат.